

Zpráva o šetření

ve věci pana P. T.

Pan P. T., bytem XXXXX (dále „stěžovatel“), nesouhlasí s postupem Policie České republiky, Obvodního oddělení policie Sokolov-město (dále „OOP Sokolov-město“), při vykázání jeho osoby podle ustanovení § 44 a násl. zákona o Policii České republiky¹, k němuž došlo dne 18. 1. 2015, a se zajištěním podle § 26 odst. 1 písm. f) zákona o Policii České republiky. Stěžovatel zpochybnil samotné splnění podmínek pro vykázání podle § 44 odst. 1 zákona o Policii České republiky. Dále namítal, že orgán policie rozhodl o vykázání v jeho nepřítomnosti a že po skončení vykázání nedostal zpět klíče, které odevzdal. Zpochybňuje rozsah odůvodnění v úředním záznamu o vykázání a v rozhodnutí o námitkách proti vykázání. K využití institutu zajištění v policejní cele stěžovatel uvedl, že mu byla bezdůvodně přiložena služební pouta, nebyl řádně poučen o svých právech a se samotnými důvody zajištění a vykázání a dále že mu nebylo umožněno vyzvednout si potřebné léky v bytě jeho matky ihned poté, co o ně požádal. Stěžovatel rovněž nesouhlasí se způsobem vyřízení své stížnosti proti postupu Policie České republiky ředitelem Krajského ředitelství policie Karlovarského kraje (dále „KŘP KK“).

A - Předmět šetření

Šetření jsem zaměřila na posouzení splnění podmínek pro uplatnění vykázání (včetně souvisejících procesních postupů) jak z hlediska zákona o Policii České republiky, tak interních normativních aktů upravujících problematiku vykázání a domácího násilí. Dále jsem se zabývala otázkou, zda byly splněny zákonné požadavky při zajištění stěžovatele.

B - Skutková zjištění

B.1 Vyjádření vedoucího OOP Sokolov-město

Vedoucí OOP Sokolov-město npor. Bc. Tomáš Strnad ve svém vyjádření² uvedl, že matka stěžovatele paní B. T. oznámila dne 18. 1. 2015 na tísňové lince skutečnost, že již nemůže vydržet útlak ze strany svého syna. Následně podala téhož dne na policejní služebně vysvětlení, v němž uvedla, že od listopadu roku 2014, kdy se stěžovatel vrátil k ní domů z Brna, kde studoval a nemohl sehnat práci, čelí jeho opakovaným slovním útokům a výbuchům vzteku projevujícím se mj. kopáním do nábytku, které mají podle jejího názoru původ v psychické poruše, s níž

¹ zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

² dopis ze dne 7. 4. 2015, č. j. KRPK-31153-2/ČJ-2015-190918

se její syn ambulantně léčí. Matka stěžovatele má strach, že by jí mohl něco udělat, a v noci se před ním zamyká. V důsledku slovních útoků je silně rozrušená.

Ve skutečnostech vyplývajících z podaného vysvětlení policista OOP Sokolov-město shledal zákonné podmínky podle § 44 odst. 1 zákona o Policii České republiky a rozhodl o vykázání stěžovatele ze společného obydlí v jeho nepřítomnosti. Téhož dne si stěžovatel převzal potvrzení o vykázání. Stěžovatel podal dne 21. 1. 2015 námitku proti provedenému vykázání, kterou zástupce vedoucího OOP Sokolov-město bezodkladně postoupil nadřízenému orgánu, tj. vedoucímu Územního odboru Sokolov. Ten dne 22. 1. 2015 konstatoval, že pro vykázání stěžovatele byly splněny všechny zákonné podmínky a vykázání je i nadále platné. Oznámení přestupku stěžovatele postoupilo OOP Sokolov-město Městskému úřadu Sokolov dne 17. 2. 2015.

B.2 Vyjádření ředitele KŘP KK

K šetřené věci se ředitel KŘP KK plk. Mgr. Oldřich Tomášek vyjádřil obdobně jako vedoucí OOP Sokolov-město. Navíc uvedl, že zpracovatel stížnosti na odboru vnitřní kontroly KŘP KK se komplexně zabíral všemi okolnostmi stížnosti na chování a postup policistů v souvislosti s vykázáním a s posouzením námitek proti němu.

B.3 Spisová dokumentace

Z předložené spisové dokumentace vyplývá, že matka stěžovatele oznámila dne 18. 1. 2015 v 11:55 hod. na tísňové lince incident, kdy ji měl stěžovatel vulgárně urážet kvůli tomu, že si nechtěl vzít bundu, kterou mu dala, když chtěl jít na šachový turnaj. Bundu hodil do kouta a poškodil tím kytku v květináči. Poté, co zavolala policii, odešel pryč. Incident na místě prověřovala hlídka policie, neúspěšně se pokusila zjistit bližší informace u sousedů a vypátrat, kde se stěžovatel nachází.

Následně od 13:03 hod. do 13:59 hod. podala matka stěžovatele vysvětlení na policejní služebně. Na základě skutečností v něm uvedených (viz bod B.1) rozhodl téhož dne ve 14:30 hod. policista OOP Sokolov-město o vykázání stěžovatele ze společného obydlí na adrese XXXXX. Krátce poté přišel na policejní služebnu otec stěžovatele, který sdělil, že jeho syn ten den nechce přijít podat vysvětlení, protože se na to necítí. Čeká prý nedaleko služebny. Když se za ním policisté vydali a vyzvali jej, aby je následoval na policejní služebnu, odmítl. Stejně tak nechtěl vydat klíče od bytu. Protože podle názoru zpracovatele věci hrozilo, že by stěžovatel mohl mařit objasnění incidentu a pokračovat v protiprávním jednání, pro které byl vykázán z bytu, a protože bylo třeba provést úkony související s vykázáním (předání potvrzení a úředního záznamu o vykázání a poučení násilné osoby), přistoupil policista k zajištění stěžovatele podle § 26 odst. 1 písm. f) zákona o Policii České republiky.³ Po provedení osobní prohlídky, při níž byly stěžovateli

³ „(1) Policista je oprávněn zajistit osobu, která

f) byla přistižena při jednání, které má znaky správního deliktu, je-li důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat anebo mařit řádné objasnění věci“

odebrány klíče od bytu, byl stěžovatel umístěn do policejní cely.⁴ Podle vyjádření policisty realizujícího vykazání nebyl stěžovatel omezen ve volném pohybu připoutáním podle § 25 odst. 1 zákona o Policii České republiky.

Policista následně odjel kolem 15:40 hod. do ulice YYY k prověření oznámení týkajícího se trestné činnosti. Po návratu kolem 16:00 hod. policisté posadili stěžovatele na chodbu vedle dozorčí služby a do policejní cely umístili zadrženou osobu. Poté policista odvedl stěžovatele do kanceláře, kde mu vysvětloval důvody vykazání. Na základě žádosti stěžovatele převezla policistka z OOP Sokolov-město stěžovatele spolu s jeho rodiči do bytu, kde si vzal osobní věci a léky. Poté se vrátili na policejní služebnu. Policista předal tiskopisy související s vykazáním matce stěžovatele a následně prováděl úkony se stěžovatelem. Ten se odmítl k věci vyjádřit a podepsat úřední záznam o zajištění osoby. V 18:00 hod. policista ukončil zajištění a stěžovatele propustil.

Stěžovatel podal proti vykazání námitky prostřednictvím datové schránky dne 22. 1. 2015 ve 3:33 hod. Vedoucí Územního odboru Sokolov námitky stěžovatele zamítl s poukazem na skutečnost, že je podal opožděně.⁵ Konstatoval však, že postup policejního orgánu při vykazání splňoval všechny zákonné podmínky a původní rozhodnutí o vykazání je i nadále platné. Obsah námitek posoudil vedoucí Územního odboru Sokolov zčásti jako stížnost na postup policistů při provádění úkonů předcházejících vykazání a podání postoupil na odbor vnitřní kontroly KŘP KK.

Vrchní komisař odboru vnitřní kontroly si v rámci prošetření stížnosti vyžádal vyjádření policistů zařazených na OOP Sokolov-město, kteří byli přítomni dne 18. 1. 2015 při provádění úkonů v souvislosti s vykazáním stěžovatele. Dále vyslechl rodiče stěžovatele a vycházel též z formulářů k vykazání. Na základě zjištěných skutečností shledal ředitel KŘP KK stížnost nedůvodnou.⁶

C - Hodnocení věci ochránkyní

Zákon o veřejném ochránci práv mi ukládá povinnost působit k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívat k ochraně práv a svobod.

V této části zprávy o šetření proto zhodnotím postup OOP Sokolov-město při realizaci vykazání, ÚO Sokolov při posuzování námitky proti vykazání a KŘP KK při vyřizování stížností stěžovatele z hlediska dodržení právních předpisů (zejm. zákona o Policii České republiky a interních normativních aktů a doporučení) a soudní judikatury vztahující se k této problematice. Dále se zaměřím na posouzení postupu OOP Sokolov-město při zajištění stěžovatele.

⁴ Podle úředního záznamu o zajištění osoby ze dne 18. 1. 2015, č. j. KRPK-5088-5/PŘ-2015-190918, se tak stalo v 15:27 hod.

⁵ rozhodnutí o námitce proti vykazání ze dne 22. 1. 2015, č. j. KRPK-6604/ČJ-2015-1909ÚO

⁶ vyrozumění k podání ze dnů 21. 1. 2015 a 14. 2. 2015 ze dne 17. 2. 2015, č. j. KRPK-6802-14/ČJ-2015-190066-S

C.1 Realizace vykázání

Nejprve shrnu relevantní právní úpravu.

Ustanovení § 44 zákona o Policii České republiky:

(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

(2) Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

(4) Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

(5) Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání (dále jen „příslušné krajské ředitelství“). Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázání, a je považována za dodržanou, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázání.

(6) Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, vykázání ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.

Ustanovení § 45 zákona o Policii České republiky:

(1) Vykázaná osoba je povinna

a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,

b) zdržet se vstupu do prostoru podle písmene a),

c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,

d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy podle písmene d).

(2) Vykázaná osoba má právo

a) vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před splněním povinnosti podle odstavce 1 písm. a),

b) vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci podle písmene a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje,

c) ověřovat provedení vykázání zejména na čísle tísňového volání 158,

d) vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.

(3) Policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost. Od této osoby dále vyžádá adresu pro doručování.

Ustanovení § 46 zákona o Policii České republiky:

Policista poučí ohroženou osobu o

a) možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních,

b) možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a

c) následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázání přihlíží.

Ustanovení § 47 zákona o Policii České republiky:

(1) Územní rozsah prostoru, na který se vykázání vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Je-li v důsledku vykázání ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby za účelem přijetí potřebných opatření.

(2) Při provádění úkonů souvisejících s vykázáním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení.

(3) Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázání příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázání v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

(4) Policista ve lhůtě 3 dnů od vykázání provede kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázání.

(5) O provedených úkonech a opatřeních sepíše policista úřední záznam.

Policista rozhodující o realizaci vykázání by měl rovněž vycházet z interních normativních aktů a doporučení k problematice vykázání a domácího násilí. Konkrétně se jedná o závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009, o provádění vykázání, metodickou příručku ze dne 4. 11. 2010 č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání (dále „metodická příručka č. 1/2010“) a stanovisko odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra a ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k některým otázkám týkajícím se problematiky domácího násilí. Vedle toho by měl vycházet z relevantní soudní judikatury.

C.1.1 Prokázání skutkového stavu

Z citovaného ustanovení § 44 odst. 1 zákona o Policii České republiky podle mého názoru vyplývá, že by policista měl vždy před samotným vykázáním nejprve pečlivě zkoumat skutečnosti, které odůvodňují uplatnění tohoto opatření. **Protože jde o nezpochybnitelný zásah do svobody pobytu⁷, neměl by tento**

⁷ Viz čl. 14 odst. 1, 3 Listiny základních práv a svobod:
„(1) Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.“

postup být ryze formální, ale policista by měl být důvodně přesvědčen o tom, že vykazovaná osoba se na osobě ohrožené může dopustit protiprávního jednání specifikovaného v § 44 odst. 1 zákona o Policii České republiky. Policisté zpravidla realizují vykazání přímo v místě společného obydlí na základě přivolání ohrožené osoby. Tomu ostatně nasvědčuje i podmínka stanovená v § 47 odst. 2 zákona o Policii České republiky, tj. přítomnost nezúčastněné osoby při provádění úkonů souvisejících s vykazáním, a dále počítání lhůty 24 hodin od vstupu do společného obydlí pro zaslání kopie úředního záznamu o vykazání příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních.

Ač se z textu zákona jeví být podmínka šetření v místě společného obydlí jako nezbytná, lze ve výjimečných situacích připustit, že vykazání je možno realizovat i bez tohoto šetření. K tomu ostatně dospěl i Nejvyšší správní soud, který k této podmínce konstatoval, že: *„Přítomnost policie na místě, ze kterého má být osoba dle § 44 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, vykazána, není bezvýjimečnou podmínkou zákonnosti faktického úkonu vykazání. Pokud je vzhledem k okolnostem případu zřejmé, že by fyzická přítomnost policie na místě, ze kterého má být osoba vykazána, nepřinesla z hlediska výše citovaného ustanovení žádné relevantní informace (například proto, že se zde vykazovaná ani ohrožená osoba aktuálně nezdržují, nebo proto, že ohrožená osoba netvrdí takové skutečnosti, jež by bylo potřeba fyzickým ohledáním místa ověřovat), a zároveň má z jiných zdrojů k dispozici dostatečná skutková zjištění, není její fyzická přítomnost na místě nezbytná ani z důvodu zjišťování skutkového stavu. Takový postup však musí být spíše výjimečný.“*⁸ Z tohoto závěru je patrné, že provedení vykazání bez šetření na místě je možné pouze výjimečně, a to v situacích, kdy by toto šetření nepřineslo potřebné informace a orgán policie má z jiných zdrojů dostatečně ověřeno, že jsou v daném případě dány důvody pro realizaci vykazání. I v situacích, kdy je incident ohlášen na služebně, nicméně stanovisko Ministerstva vnitra v bodu 2. doporučuje před vykazáním navštívit společné obydlí za účelem objektivního zhodnocení situace, prověření informací získaných od ohrožené osoby nebo třetích osob, anebo za účelem přesného vymezení prostoru, na který se vykazání vztahuje. Podle čl. 5 odst. 1 metodické příručky č. 1/2010 by policista měl při provádění úkonů souvisejících s vykazáním zajistit přítomnost nezúčastněné osoby.

V šetřeném případě sice na místo samé přijela hlídka Policie České republiky, nicméně s ohledem na charakter údajných útoků stěžovatele, které byly spíše psychického rázu, šetření na místě nemohlo mít podle mého názoru na zjištění skutkového stavu odůvodňujícího případné vykazání podstatný vliv. Policisté podle vyjádření policisty realizujícího vykazání ke stížnosti⁹ provedli neúspěšné šetření u sousedů, kteří bydlí ve stejném patře. Při posuzování jednání stěžovatele

(3) Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody.“

⁸ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2013, č. j. 9 Aps 11/2013-39; www.nssoud.cz

⁹ úřední záznam ze dne 2. 2. 2015, č. j. KRPK-6802-3/ČJ-2015-190066-S

z hlediska naplnění zákonných podmínek vykázaní tedy policisté vycházeli pouze z tvrzení stěžovatelky, která učinila jednak při příjezdu hlídky policie do bytu, jednak posléze při podání vysvětlení na policejní služebně. **Domnívám se, že takový postup neodpovídá požadavku soudní judikatury na zjištění skutkového stavu na základě objektivních podkladů, nikoliv pouze subjektivních tvrzení ohrožené osoby.** Nejvyšší správní soud v této souvislosti konstatoval, že: „Provedení vykázaní se tak nemůže zakládat kupříkladu pouze na subjektivních informacích a výpovědích ohrožené osoby, které nejsou podloženy objektivními skutečnostmi; nicméně takovými objektivními skutečnostmi, které mohou sloužit jako rozumný podklad pro vykázaní, mohou být například i viditelná zranění ohrožené osoby, výpovědi sousedů atd.“¹⁰ **Protože v tomto případě nehrozilo bezprostřední ohrožení matky stěžovatele,¹¹ přicházelo podle mého názoru v úvahu ověření jejího tvrzení stran chování stěžovatele např. telefonátem jejímu bývalému manželovi nebo jejímu synovi, k němuž měla na vánoční svátky přijet, aby se uklidnila. Domnívám se, že policie měla na místě vyslechnout i sousedy bydlící v podlaží nad i pod bytem matky stěžovatele. Ti mohli podle mého názoru lépe slyšet případný křik, nadávky nebo kopání do nábytku než sousedé bydlící v témže patře.**

C.1.2 Vykázání v nepřítomnosti násilné osoby

Dále se domnívám, že vykázaní stěžovatele provedené v jeho nepřítomnosti neodpovídalo standardům vymezeným soudní judikaturou. Nejvyšší správní soud v této souvislosti konstatoval, že: „Možnost vykázaní osoby ze společného obydlí v její nepřítomnosti je však v zákoně o policii systematicky koncipována jako *lex specialis* k řádnému postupu vykázaní, které policista provede při osobním kontaktu s vykazovanou osobou. Tento speciální postup je pak třeba aplikovat pouze v případech, kdy se policii nepodaří vykazovanou osobu dohledat, nebo kdy se tato před policií dokonce skrývá. V žádném případě však k němu nelze přistoupit v případě, kdy policie má informaci o tom, kde se vykazovaná osoba nachází, a zároveň k jejímu zastížení není zapotřebí vyvinout nepřiměřeně velké úsilí (například nachází-li se vykazovaná osoba v zahraničí). Z tohoto důvodu není možné obhájit telefonické provedení vykázaní s odkazem na možnost vykázaní osoby v nepřítomnosti.“¹² V šetřeném případě orgán policie rozhodující o vykázaní věděl od matky stěžovatele, že se stěžovatel nachází na šachovém turnaji v Sokolově. **Měl tedy nejprve ověřit skutečnosti tvrzené matkou stěžovatele v úředním záznamu o podání vysvětlení, poté stěžovatele vyhledat¹³ a teprve následně rozhodnout o vykázaní.** Takový postup odpovídá zásadě materiální pravdy podle ustanovení § 3 správního řádu¹⁴, které se s ohledem na § 1 odst. 1 správního řádu¹⁵ na postup orgánu policie při vykázaní rovněž vztahuje.

¹⁰ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 5. 2013, č. j. 6 As 62/2012-18; www.nssoud.cz

¹¹ Stěžovatel svou matku fyzicky nenapadal; jednalo se o nadávky, vulgární urážky a kopání do nábytku; navíc v době vykázaní nebyl doma.

¹² rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2013, č. j. 9 Aps 11/2013-39; www.nssoud.cz

¹³ Zde se nabízela možnost předchozího telefonního kontaktu za účelem zjištění, kde přesně se stěžovatel nacházel.

¹⁴ Ustanovení § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů:

C.1.3 Posouzení jednání stěžovatele z hlediska (ne)důvodnosti vykázaní

Pokud jde o samotné chování stěžovatele z hlediska případného vykázaní, **domnívám se, že skutečnosti tvrzené matkou stěžovatele** (pokud by se ukázaly být na základě výše naznačeného postupu pravdivými) **odůvodňovaly jeho vykázaní**. Je pravda, že svou matku fyzicky nenapadl, ale jeho opakované výbuchy vzteku, které provázel kopáním do nábytku a vulgárními urážkami, mohly objektivně vzbuzovat *důvodnou obavu*, že se stěžovatel dopustí vůči své matce *nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti*.

Je třeba si uvědomit, že vykázaní podle zákona o Policii České republiky vyžaduje s ohledem na povahu tohoto institutu řádově nižší důkazní standard, než je tomu u předběžného opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí podle § 400 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních.¹⁶ Zatímco vykázaní podle zákona o Policii České republiky je možné realizovat, lze-li, zejména s ohledem na předcházející útoky, **důvodně předpokládat**, že se osoba **dopustí** nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti, v návrhu na vydání předběžného opatření musí být uvedeny skutečnosti, které **osvědčují**, že **je** společné bydlení navrhovatele a odpůrce v domě nebo bytě, ve kterém se nachází společná domácnost, pro navrhovatele **nesnesitelné** z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jinému, kdo ve společné domácnosti žije, anebo vyličení skutečností, které **osvědčují nežádoucí sledování nebo obtěžování** navrhovatele. Vykázaní podle zákona o Policii České republiky je tedy preventivním opatřením, které má eliminovat možné budoucí útoky, zatímco předběžné opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních by mělo být prostředkem ochrany proti závažným akutním případům domácího násilí.

C.1.4 Vydání klíčů

Stěžovatel namítal, že mu policisté po skončení vykázaní nevrátili klíče, které odevzdal v rámci vykázaní na základě § 45 odst. 1 písm. d) zákona o Policii České republiky.¹⁷ Vysvětlili to tak, že matka stěžovatele požádala o jejich vrácení s tím, že předložila smlouvu o bezúplatném převodu družstevní bytové jednotky, z níž vyplynulo, že matka stěžovatele je výlučným vlastníkem bytové jednotky č. XXXXX v budově č. p. XXXXX a XXXXX na ulici XXXXX. Uvedla, že klíče jsou její, stěžovateli je pouze půjčila, protože své klíče od bytu ztratil. Navíc nadále nechtěla, aby u ní syn bydlel, a podala návrh na zrušení údaje o místu jeho trvalého pobytu.

„Nevyplývá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2.“

¹⁵ „(1) Tento zákon upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy (dále jen „správní orgán“).“

¹⁶ zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějšího předpisu

¹⁷ „(1) Vykázaná osoba je povinna

d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.“

Podle § 45 odst. 1 písm. d) zákona o Policii České republiky je vykázaná osoba povinna vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží. Ačkoliv zákon ani interní předpisy upravující problematiku vykázání výslovně neupravují, komu by měly být klíče od společného obydlí vráceny, jsem přesvědčena, že by **orgán policie měl klíče vrátit osobě, která mu je odevzdala. Institut vykázání by neměl sloužit k řešení soukromoprávních vztahů; v tomto případě užívání bytu.** Stejně tak by neměl být nástrojem ke splnění podmínky „neužívání bytu“ nezbytné k tomu, aby správní orgán mohl na základě návrhu oprávněné osoby rozhodnout o zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel¹⁸; z přihlášení k trvalému pobytu nevyplývají žádná práva k bytu ani k jeho vlastníkov¹⁹.

Pokud matka stěžovatele již nechtěla, aby stěžovatel společně s ní byt obýval, měla zvážit podání návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních, popř. žaloby na vyklizení bytu. Jak vyplývá z úředního záznamu ze dne 29. 1. 2015²⁰, o podání návrhu na předběžné opatření matka stěžovatele skutečně uvažovala, nicméně poté, co se od otce stěžovatele dozvěděla, že se stěžovatel rozhodl dne 1. 2. 2015 odstěhovat zpět do Brna, od podání návrhu ustoupila.

C.1.5 Posouzení námítky proti vykázání

Protože stěžovatel převzal potvrzení o vykázání dne 18. 1. 2015, měl podat písemnou námitku proti vykázání podle § 44 odst. 5 zákona o Policii České republiky²¹ nejpozději dne 21. 1. 2015. Z doručky datové zprávy podané datovou schránkou nicméně vyplývá, že datovou zprávu stěžovatel podal až dne 22. 1. 2015 ve 3:33 hod. **Protože zákon o Policii České republiky nepřipouští možnost prominutí této lhůty, nepovažuji za chybný postup vedoucího ÚO Sokolov, který se obsahem námítky proti vykázání blíže nezabýval.** Naopak, vedoucí ÚO Sokolov postupoval správně, když podání stěžovatele postoupil KŘP KK k posouzení jako stížnost na postup policistů při jeho zajištění.

¹⁸ § 12 odst. 1 písm. c) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel):

(1) *Ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místu trvalého pobytu,*

c) *zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo vymezené části objektu, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana a neužívá-li občan tento objekt nebo jeho vymezenou část*

¹⁹ Viz § 10 odst. 2 zákona o evidenci obyvatel

²⁰ č.j. KRPK-5095-10/ČJ-2015-190918

²¹ „(5) *Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání (dále jen „příslušné krajské ředitelství“). Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázání, a je považována za dodržanou, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázání.“*

C.2 Zajištění stěžovatele

C.2.1 Zákonné podmínky pro zajištění

Podle § 26 odst. 1 písm. f) zákona o Policii České republiky *je policista oprávněn zajistit osobu, která byla přistižena při jednání, které má znaky správního deliktu, je-li důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat anebo mařit řádné objasnění věci.*

Ze spisového materiálu vyplývá, že stěžovatel poté, co jej zastihli policisté nedaleko služebny, odmítl vydat klíče od bytu a dostavit se na policejní služebnu, kde by mu policisté předali písemnosti související s vykázáním (potvrzení o vykázání, úřední záznam o vykázání, poučení násilné osoby).

Zpracovatel vykázání odůvodnil ve vyjádření ke stížnosti zajištění stěžovatele takto: *„Vzhledem k tomu, že jsem věděl od paní T., že pan T. má u sebe klíče od jejich společného bytu, a klíče mi na žádost nechtěl vydat, jelikož nespolupracoval, a že musím provést neodkladné úkony, které spočívají v tom, že musím předat panu T. jako násilné osobě potvrzení o vykázání, úřední záznam o vykázání a poučení násilné osoby, aby nedošlo k případnému maření vykázání a k dalšímu nebezpečnému útoku proti životu, zdraví nebo útoku proti lidské důstojnosti, jelikož byla důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat nebo mařit řádné objasnění věci, jelikož má u sebe klíče od společného bytu a může dojít k dalšímu útoku, protože k slovním útokům ve formě vulgárních nadávek docházelo v posledních dnech častěji, a také bylo nutné zajistit, aby nedošlo k dalšímu zhroucení ohrožené osoby, jelikož při provádění služebních úkonů ohrožená osoba několikrát brečela a naříkala, že to déle nevydrží a že se brzo něco stane, proto byl v 15:25 hod. pan T. na základě § 26 odst. 1 písm. f) zák. č. 273/2008 Sb., o PČR, zajištěn a poučen o režimu zajištění, kdy zajištění proběhlo bez použití donucovacích prostředků a následně byl odveden na oddělení.“*

V souvislosti se zajištěním stěžovatele je třeba si položit otázku, jaký účel vlastně zajištění v tomto případě mělo. **Šlo-li o předání potřebných dokumentů v souvislosti s vykázáním na policejní služebnu, potom se domnívám, že zajištění stěžovatele nebylo nutné.** Vycházím přitom z ustanovení § 44 odst. 4 zákona o Policii České republiky, podle něhož *není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.* V šetřeném případě došlo k prvnímu kontaktu se stěžovatelem na zastávce poblíž policejní služebny. Zde jej tedy policisté měli poučit o jeho právech a povinnostech. Předání potvrzení o vykázání na tomto místě nebylo možné, protože jej zpracovatel vykázání dosud nevyhotovil. Zákon však umožňuje, aby v takovém případě policista násilnou osobu pouze poučil o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.

Rovněž důvod zajištění spočívající v zabránění pokračování v protiprávním jednání stěžovatele podle mého názoru nepřichází v úvahu. Je si třeba uvědomit, že zajištění může podle § 26 odst. 3 zákona o Policii České republiky

trvat nejvíce 24 hodin. To znamená, že samotné zajištění nezaručí, že násilná osoba nebude po propuštění v protiprávním jednání pokračovat. Jedinou možností, jak fakticky zaručit, aby násilná osoba po dobu vykazání nepokračovala v protiprávním jednání, je, že podle § 45 odst. 1 písm. d) zákona o Policii České republiky na základě výzvy policisty tato osoba dobrovolně odevzdá klíče od společného obydlí, které drží. Problém nicméně nastává v situaci, kdy vykázaná osoba na základě výzvy klíče vydat odmítne. Tímto jednáním se sice dopouští přestupku proti veřejnému pořádku neuposlechnutím výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích²², nicméně podle mého názoru zákonná úprava neumožňuje odejmout klíče proti vůli vykázané osoby. V úvahu totiž nepřichází odnětí věci podle § 34 odst. 1, 2 zákona o Policii České republiky.²³ Pokud vykázaná osoba odmítne klíče vydat, policista tuto skutečnost poznamená do potvrzení o vykazání, včetně uvedení důvodů, proč vykázaná osoba klíče nevydala.²⁴ Pro úplnost je namístě poznamenat, že pokud vykázaná osoba poruší zákaz vstoupit do společného obydlí, může se dopustit přečinu podle § 337 odst. 2 trestního zákoníku.²⁵

Shrnu-li předešlé úvahy v kontextu šetřeného případu, **měli policisté stěžovatele při prvním kontaktu na zastávce hromadné dopravy poblíž policejní služebny poučit o právech a povinnostech vykázané osoby a o tom, že si může potvrzení o vykazání a kopii úředního záznamu o vykazání převzít na policejní služebně. Zároveň měli stěžovatele vyzvat k odevzdání klíčů od společného obydlí. Pokud by klíče odmítl vydat, měli jej poučit ve smyslu § 45 odst. 1 zákona o Policii České republiky, že se svým jednáním může dopustit přestupku proti veřejnému pořádku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích. Poté měli stěžovatele propustit.**

C.2.2 Umístění do policejní cely

Podle § 28 písm. a) zákona o Policii České republiky *je policista oprávněn umístit do policejní cely osobu zajištěnou*. Je tedy pravda, že v tomto případě byl dán obecný zákonný důvod pro umístění do policejní cely. Na druhou stranu (odhlédneme-li od skutečnosti, že podle mého názoru k samotnému zajištění nebyl dán důvod) podle § 11 písm. c) zákona o Policii České republiky *policista a zaměstnanec policie jsou povinni postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem*. Ze spisového materiálu jsem vyrozuměla, že hlavním důvodem pro umístění stěžovatele do policejní cely byla

²² zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

²³ „(1) Policista je oprávněn vyzvat osobu k vydání věci,

a) lze mít za to, že v řízení o přestupku může být uloženo její propadnutí anebo může být zabrána, nebo b) jde o věc důležitou pro řízení o přestupku.

(2) Po předchozí marné výzvě k vydání věci podle odstavce 1, je policista oprávněn tuto věc odejmout. Nelze odejmout věc, jejíž hodnota je v nápadném nepoměru k povaze přestupku.“

²⁴ viz čl. 5 odst. 4 metodické příručky č. 1/2010

²⁵ „(2) Stejně bude potrestán, kdo se dopustí závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil vykazání provedené podle jiného právního předpisu nebo rozhodnutí o předběžném opatření soudu, kterým se ukládá povinnost dočasně opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí a zdržet se vstupu do něj nebo povinnost zdržet se styku s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.“

skutečnost, že policistu, který měl na starosti realizaci vykázaní, vyslal jeho nadřízený k jinému služebnímu zákroku. **Ačkoliv chápu, že bylo třeba přednostně řešit zadržení osoby podezřelé z trestné činnosti, nedomnívám se, že bylo s ohledem na chování stěžovatele přiměřené umístit jej do policejní cely** (odhlédneme-li od skutečnosti, že k zajištění, a tedy ani k umístění do policejní cely nebyl dán důvod). Koneckonců, když policisté dopravili na služebnu osobu podezřelou z trestné činnosti, posadili stěžovatele do doby, než si jej vyzvedl zpracovatel vykázaní, na chodbu naproti okénku u dozorčího služby. Jsem přesvědčena, že na toto místo mohl být umístěn od počátku, a to i v době, kdy policista sepisoval dokumenty k vykázaní s matkou stěžovatele.

C.2.3 Podání léků, připoutání

Z dostupného spisového materiálu není prokazatelné tvrzení stěžovatele, že se opakovaně marně dožadoval podání léků, které užíval. Policista realizující vykázaní ve svém vyjádření ke stížnosti uvedl, že stěžovatel mu o potřebě užívat léky řekl poté, co jej odvedl z kanceláře, kde mu sděloval bližší informace k vykázaní, zpět do místnosti pro zajištěné. Vyslal tedy kolegyni, aby se stěžovatelem a jeho rodiči jela do bytu pro potřebné léky. Následně přivezla stěžovatele zpět na policejní služebnu.

Stejně tak nebylo ze spisu prokazatelné tvrzení stěžovatele, že při umístění v policejní cele byl omezen ve volném pohybu připoutáním podle § 25 odst. 1 zákona o Policii České republiky.

C.2.4 Celková doba zajištění

Podle úředního záznamu o zajištění osoby byl stěžovatel zajištěn v době od 15:25 hod. do 18:00 hod. S ohledem na vyslání policistů ke služebnímu zákroku v téže době, kdy byl stěžovatel zajištěn, vyzvednutí léků v bytě a nutnost sepsat písemné podklady k vykázaní též s matkou stěžovatele jakožto ohroženou osobou **považuji celkovou dobu zajištění za přiměřenou** (opět odhlédneme-li od skutečnosti, že k zajištění nebyl podle mého názoru dán důvod).

D - Závěry

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k přesvědčení, že skutečnosti tvrzené matkou stěžovatele odůvodňovaly vykázaní podle § 44 odst. 1 zákona o Policii České republiky. Policista OOP Sokolov-město se ale dopustil pochybení spočívajícího v tom, že:

- (1) rozhodl o vykázaní stěžovatele, aniž by si ověřil tvrzení jeho matky,
- (2) rozhodl o vykázaní stěžovatele v jeho nepřítomnosti,
- (3) po skončení vykázaní nevrátil klíče stěžovateli,
- (4) rozhodl o zajištění stěžovatele, byť k tomu nebyly dány zákonné důvody,
- (5) v rozporu se zásadou přiměřenosti umístil stěžovatele do policejní cely.

Zprávu o šetření zasílám řediteli Krajského ředitelství policie Karlovarského kraje a žádám, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatele.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)